Ў-16

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ
ВАЗИРЛИГИ.
АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ
МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИ.

"ЎЗБЕК ХАЛҚ ДОНИШМАНДЛИГИ САБОҚЛАРИ"

Т О Ш К Е Н Т - 1993 йил.

82
Ў-16

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ.
АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИ.

ПРОФЕССОР МАЛИК МУРОДОВНИНГ ИЛМИЙ - ИЖОДИЙ ВА МУРАББИЙЛИК ФАОЛИЯТИ 40 ЙИЛЛИГИ, ТАВАЛЛУДИНИНГ 60 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНАДИ.

507355

"ЎЗБЕК ХАЛҚ ДОНИШМАНДЛИГИ САБОҚЛАРИ"

(фольклор, маданиятшунослик, китобшунослик ва қадриятлар масалалари бўйича илмий тадқиқотлар.)

Т О Ш К Е Н Т - 1993 йил.

Тўпламни нашрга тайёрлаган: филология фанлари номзоди, доцент Саид Алимов.

Монография характеридаги ушбу илмий мақолалар тўплами фидоий фольклоршунос олим, филология фанлари доктори, профессор Малик Муродовнинг олтмиш йиллик юбилейи муносабати билан ташкил этилди. Тўпламга кирган мақолалар фольклоршунослик, маданиятшунослик, кутубхонашунослик масалаларининг энг долзарб муаммоларини ўз ичига олади.

Мазкур илмий ишлар тўплами халқ оғзаки ижоди, миллий қадриятлар маданий- маърифий иш соҳалари билан шуғулланувчилар, талабалар, илмий тадқиқотчилар ва ўқитувчи- мураббийларга мўлжалланган.

"Ўзбек халқ донишмандлиги сабоқлари" илмий ишлар тўплами Абдулла Қодирий номли Тошкент давлат маданият институти "Болалар адабиёти ва кутубхоналарда болалар билан ишлаш" кафедраси йиғилишида ҳамда олийгоҳ Илмий кенгашида муҳокама қилиниб, нашрга тавсия этилган.

МАСЪУЛ МУҲАРРИРЛАР: Ғайрат Жалолов - филология фанлари доктори, профессор,

Абдиолим Эргашев - филология фанлари номзоди, доцент.

ТАҚРИЗЧИЛАР: Тўра Мирзаев - филология фанлари доктори, профессор,

Эргаш Йўлдошев - педагогика фанлари номзоди, доцент.

Ахборот ресурс маркази
ИНВ № 504 355
ТошДАУ ТашГАУ

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, филология фанлари доктори, профессор С. МИРВАЛИЕВ,

филология фанлари номзоди, доцент С. АЛИМОВ.

ЭЛ МЕҲРИНИ ҚОЗОНГАН ОЛИМ

Дунёдаги энг олижаноб ҳодисалардан бири инсон учун халқ ардоғига сазовор бўлишдир. Чунки дунёдаги миллиарддан зиёдроқ одамларнинг мусақил ҳаёт йўлига тушганлари билан ўз ақл-идроки, интилиши ва орзумақсадини яхшилик қолдириш, муносиб ном қозониш учун яшаётганлари ўртасидаги фарқни англашда узоқ тарихга ёки тезкор ахборот воситаларига мурожаат этишнинг ҳожати йўқ. Буни сизу биз билан ёнма-ён яшаётган, меҳнат қилаётган одамларга қараб ҳам билиш мумкин. Чунки орамизда шундай инсонлар борки, улар кундалик турмушда аллақандай моддий бойликлар, қолу дунёлар яратмасалар-да, лекин ўзи мансуб бўлган жамиятда кўпчилик меҳрига сазовор тарзда яшайдилар. Одатда, бундайларни халқ орасида кўпинча фазилатли одам ҳам дейишади. Фазилат инсонга берилган ўзига хос мукофот ҳам, дейиш мумкин. Зеро, бундай мукофотни олиш учун фарзандлари турлича йўл тутадилар: биронлар ўз бойликлари билан эл-юрт таҳсиниға сазовор бўлишга интилсалар, бошқалари амал, мансаб эгаллаш йўли билан эришишни истайдилар. Лекин шундай тоифа одамлар ҳам борки, улар ўз на мол-дунёси ва на мансаби билан ҳеч қачон ғурурланмайдилар. Улар ўз халқи илм-фани, маданий-маърифати йўлида ўзларини бахшида этувчи олимлар, деб аталувчи кишилардир. Фаранг файласуфи Франсуа дэ Ларошфуко топиб айтганидек, бундай тоифа одамлари ўзларидаги олижаноб инсоний фазилатлари ва самимий камтаринликлари билан кўпинча енгил табиатли кимсалар орасида ҳасад ва нафрат уйғотадилар. Бунинг боиси, мавжул ҳаётни фақат еб-ичишу, енгил-елпи меҳнат қилиш деб тушунадиган, ақл ва тафаккурни ишга сола олмайдиганларга бутунлай зид олимлар ўз халқи, Ватани маърифати, маданиятини ривожлантиришдаги фидоийликлари, тинимсиз изланишлари, келажакни ўйлаб иш юритишлари, авлодлар ўртасида меҳр-оқибат, жипслик, меҳрибонлик уйғотишга ёрдам берадиган ишлар қилишларидир.

Агар масалага мана шу нуқтаи назардан қараладиган бўлса, ўзбек фани фидоий олимлари орасида бугунги кунга келиб ўзининг қутлуғ 60 ёшини нишонлаётган фольклоршунос ф Малик Мурод ўғли эл-юрт меҳрини қозонган заҳматкаш алломадир. Бу улуғ инсон ҳақида ҳар қанча таҳсинга

уродов мактабда ўқиган кезлари китобга меҳр қўйган эди. Шу боис-
ўлса керак, 1948-50 йиллар "Ойқир..." қишлоқ совети қошида ташкил
ган қироатхонада мудир ҳам бўлиб ишлаган., уни турли мавзудаги
блар билан бойитиб, қишлоқ аҳли ўртасида маърифат тарқатишда ўзи-
муносиб ҳиссасини қўшган эди. У кишининг олимлар билан тез тиллашиб
олиш фазилати отаси мудирлик қилган колхоз чойхонасида қироат -
дан келтириб ўқиладиган турли китоблар, замона руҳи билан боғлиқ
ирлар уюштириш, тарғибот- ташкилот ишлари олиб боришда турли то-
одамлар билан тез-тез мулоқотлар муҳим роль ўйнаган. Айниқса, уруш
сўнгги йиллар Ўзбекистон бошига тушган пахта билан боғлиқ машаққат-
Чортоқдаги чойхонани ҳам четлаб ўтмаган эди. Қишлоқ халқининг
ли каттаю кичиги пахта планини ўринлашиш мақсадида чаноғи ча-
ган пахта кўракларини чувиб, ўзларига тегишли нормани бажариш
чойхонада эрталабдан то қоронғугача меҳнат қилар эди. Мана шу
ллар ёш, айни чоғда тиниб- тинчимаган ёш агитатор Малик Муродов
ларга кундалик матбуот нашрлари орқали партия кўрсатмалари, давлат
ирлари, ички ва ташқи сиёсат масаласида ахборотлар ўқиб борар,
м пайтлари халқ оғзаки ижоди намуналаридан эртаклар, достонлар
эди. Ўша даврнинг донгдор сўз санъаткорлари ёзган асарлар билан
а "Гўрўғли", туркумидан чоп этилган достонлар, "Алпомиш", "Кун-
миш", "Рустамхон" каби эл орасида машҳур халқ оғзаки ижоди наму -
ридан навбатма- навбат ўқир эди. Ўрта мактабни ана шу тариқа ту-
ган Малик Муродов 1951 йили Ўрта Осиё давлат дорилфунунига ўқиш-
киради. Уни 1956 йили имтиёзли диплом билан тамомлаб, Чортоқ рай-
даги 8- ўрта мактабга ишга борди. Кейинчалик Чортоқ ва Янги Қўр-
районларида халқ маорифи, маданиятини ривожлантириш ишларида
иштирок этган эди. 1958 йили Наманганга борган ўша даврнинг улуғ
ри Мақсуд Шайхзода ижодий учрашувлардан бирида бу истеъдодли ма-
ходимини учратиб қолади. Шайхзода Малик Муродовдаги бадиий ада -
т, санъати билан бирга халқ оғзаки ижодиётига нисбатан иштиёқнинг
аклигини кўриб, уни Ўзбекистон Фанлар Академияси А.С.Пушкин ном -
Тил ва адабиёт илмий текшириш институти аспирантурасига таклиф
ади. 1962 йили устоз Шайхзода раҳбарлигида "Ўзбек халқ достонлари-
Гўрўғли образи" мавзусида фан номзодлиги диссертациясини муваффа-
тли ҳимоя қилди. Илмий унвон олган ёш тадқиқотчи фанда эришган
арлардан руҳланиб, ўзбек фольклори масалалари бўйича илмий иш-
ом эттириш мақсадида, ўша илмий даргоҳда илмий ходим бўлиб ишлай
лади.

Профессор Малик Муроднинг кейинги ҳаётида жуда катта рол ўйнаган

Тил ва адабиёт институти фольклор бўлими ўша даврнинг Ҳоди З
риф, Мансур Афзалов, Музайяна Алавия каби забардаст олимлари
ми билан Ўзбекистонга донг таркатa бошлаган бир даври эди. Д
кикат, илмга чанқоқ ёш тадкикотчи устоз олимлар кўрсатмалари,
маслаҳатларига амал қилгани ҳолда улардан халқ оғзаки поэтик
ижодига оид турли жанрга мансуб намуналарни ёзиб олиш, тўплаш
нашр қилиш ва илмий- назарий тадкиқ этиш каби қатор фазилатла
қунт ила ўзлаштира бошлади. Катта авлод фольклоршуносларига х
бағри кенглик, самимийлик, шогирдларига нисбатан талабчанлик
меҳрибонлик Малик Муродовни фақат илм аҳлига эмас, балки бўт
элга танита бошлади.

Профессор Малик Муродовнинг истеъдод кирралари олмос янгл
яркираб кетишида сабаб бўлган омиллардан яна бири у кишининг
1967 йили профессор Ҳамид Сулаймон таклифига биноан Республик
лар Академияси Қўлёзмалар институтида бўлим бошлиғи вазифасид
лаши бўлган эди, деса хато бўлмайди. Бинобарин, серҳаракат, т
қир ва изланувчан Малик Муродов Ўзбекистонда бош Адабиёт музе
ташкил этишга ўз кучини сафарбар қилган олимлардан бири сифат
60 - йиллар алломаларидан бири Ҳамид Сулаймондек буюк олим на
га тушди. Дастлаб Адабиёт музейининг "Илмий ахборотлар ва та
ташвиқот" бўлими бошлиғи, кейинчалик халқ оғзаки ижоди бўлими
ташкилотчиси ва раҳбари лавозимларида жуда муҳим илмий аҳамия
эга бўлган ишларни амалга оширишда бош- қош бўлган эди. Малик
родовдаги топқирлик, тез фикрлай олишлик ва вазиятга нисбатан
ри хулоса чиқара билишлик фазилатлари унга партия ва ҳукумат
монидан адабиёт, фольклоршунослик масалалари бўйича масъулият
ишларни амалга оширишдек вазифаларни юклашга, бу соҳаларда ил
ология ишларини амалга оширишдек ишларга раҳбарлик қилишга им
ят берган эди. У фольклоршунослик, этнография, халқ педагогик
ва бадиий адабиёт соҳаларидаги илмий- тарғиботчилик масалалар
билан шуғулланиш билан бирга туғилган кунининг 525 йиллиги ни
ланаётган улуғ ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий ҳаёти
дий фаолиятини тарғиб этиш, асарларини чоп этишда жонбозлик к
сатди. Яъни, 1967-68 йиллар орасида бу толмас тадқиқотчининг
шер Навоийга бағишланган ўнлаб мақолалари, илмий- оммабоп рис
лари, фольлор намуналари эълон қилиниши ҳам фикримиз далили б
олади. Алишер Навоий таваллудининг 525 йиллиги юбилей комиссия
аъзоси ва тарғиботчи сифатида фақат жумҳуриятда эмас, балки Д
бе, Олмаота, Ашҳобод, Москва, Ленинград сингари йирик шаҳарлар,

республикалар пойтахтларига сафарбар қилиниб, у ердаги маҳал -
газета ва журналларда Навоий меросига оид муҳим мақолалари,
қлари, топилмалари эълон қилингандир.
алик Муродов ҳақиқий филолог олим сифатида Алишер Навоий ижо-
фаолиятини элларга таништириш, бу улуғ санъаткорнинг халқ ол -
аги хизматларини оммалаштиришга ёрдам берувчи "Ассалом Навоий",
воий элларда ва тилларда", "Навоий гулшани" каби бетакрор илмий
авий характердаги ишлар кейинчалик ўзининг эл олдидаги ишончини
аган олим қадри ва бурчини кўрсатишга хизмат қилди. Булардан
қари Ўзбекистон радиоси ва телевидениеси, қардош республикалар
авий ахборот воситаларидаги кундалик чиқишлар ҳам бўлажак фан заж
аткашининг истеъдод қирралари чархланишига ёрдам берган восита-
дан ҳисобланади. Умуман, ўша давр Алишер Навоий номи билан
лиқ илмий, оммавий, таржимачилик каби бадиий адабиёт санъатига
ишлар, шунингдек, тасвирий санъат, амалий санъат соҳаларидаги
ар, тадбирлар бевосита ёки билвосита Малик Муродов тақдири би -
боғлиқ эди, десак муболаға бўлмайди.
алик Муродов бошқа фидойи ҳамкасблари билан Навоий музейи қоши-
и адабий мерос, фольлор, элшунослик ва тасвирий санъат, ҳамда
эйшунослик каби соҳалар бўйича фондлар, архивлар юзага келиши
иши учун ҳар доим фаол иштирок этди. Малик ака томонидан Алишер
оий ҳаётига оид халқ оғзаки намуналари тўплами - "Доно Алишер"
оласи бу соҳадаги ўзига хос янгилик дейиш мумкин. Чунки тарихий
слар, хусусан, Навоий ижодий фаолияти акс этган фольклор намуна-
и: афсоналар, ривоятлар ҳануз нашр этилмай келинаётган эди. Зота
, бу фольклоршуноснинг халқ маданияти тарихини машҳур кишилар
рисида ёзиб олган жуда кўп афсоналари, ривоятлари, достонлари
ьклор архивларида сақланаётганлигини ҳам таъкидлаш керак. Маса-
, Алишер Навоийнинг 500 йиллик юбилейи ўтказилиш тарихидан топил-
қизиқарли лавҳалар ҳали биронта филолог томонидан киритилмаган
у ҳақда бирор манба орқали маълумот эълон қилинмаган эди.
етмишинчи йилларнинг бошларида Малик Муродов томонидан навоий-
ослигимизнинг ўқилмаган саҳифалари кашф этилиши бу соҳадаги
б борилаётган ишлар йўналишига катта муваффақият бағишлаган эди.
ончи, "Навоийшунослар хасорати", "Доно Алишер" рисолалари мана
жиҳатдан муҳим аҳамият касб этди.
Профессор Малик Муро... илмий фаолиятида маданий- маърифатшу-

нослик соҳаси ҳам алоҳида ўрин тутади. Ўзбек халқи маданияти меросини ўрганиш, эъзозлашга интилиш 70- йилларга келиб кучалади. Айни ўша даврларда филология илми бўйича фан доктори унвонига эга бўлган Малик Муродов Самарқандда С.Айний, КиззаҲ.Олимжон, Андижонда "Адабиёт ва санъат", Қўқонда "Ҳамза" муни ташкил этишда жонбозлик кўрсатди. Маълумки, бу маданият млари фақат тарғиб- ташвиқот воситалари вазифасини бажармай, батида, маданий маърифат ўчоқлари ишини ҳам бажаришда маданидимларига қулай масканлар ҳисобланади. Профессор Малик Муродофани, маданияти ва ўтмиш тарихини дунёга танитиш учун захматётган ўзбек олимларидан биридир. У кичи ЮНЕСКО нинг "Темурий даври санъати", Самарқанднинг 2000 минг йиллиги, Тошкентнинг йиллиги илмий анжуманлари ва тантаналарини ташкил этиш, ўткаишларида ҳам фаоллик кўрсатганлигини қайд этмоқ зарур. Буларташқари, 1991 - 92 йилларга келиб, дунёда биринчи маротаба " соҳибқирон Амир Темур юрган йўллар бўйлаб" илмий экспедицияскил этиб, улкан жасорат кўрсатди. Фидоий олим саъйи ҳаракатллан илк маротаба халқ орасида улуғ соҳибқирон Амир Темур нобоғлиқ бири иккинчисидан мазмунли, қизиқарли ва ибратли афсривоятлар, достонларни ёзиб олиб, нашр эттиришга муваффақ б

1992 йил ЮНЕСКО томонидан уюштирилган "Буюк ипак йўли" қаро илмий экспедициясида иштирок этиб, ўзбек тарихшуносликҳам муносиб ҳиссасини қўшишга муваффақ бўди.

Бугунги кунда 60 йиллик туғилган кунини нишонлаётган бу инсоннинг илмий, ижодий, мураббийлик, носирлик ва устозликятини бир неча қиррага бўлиш мумкин. Шулар орасидаги энг саўрнини фольклоршуносликка ташкил этади.

Маълумки, ўзбек фольклоршуносларининг катта авлод вакиловоздан Ўзбекистон достончилик мактабларини бири иккинчисидхусусиятларига кўра ажралиб турувчи бешта мактабга ажратганталқин этиб келган эдилар. Лекин 1976 йилга келиб илмий жаЎзбекистонда достончилик мактаблари турли вилоятлар, дахалиси истиқомат қиладиган тарихий локал хусусиятларига мувофда яна бир қанча турлари ҳам мавжудлиги ҳақидаги маълумотлаэга бўлдилар. Хусусан, жанубий Ўзбекистоннинг Қашқадарё, Сувилоятларига қарашли Шаҳрисабз, Қамай, Самарқанд вилоятинихоро билан туташ чегараларида Кўтирқишлоқ каби достончилик

и вакиллари мансуб бўлган мактаблар ҳам борлигини Малик Муродов ссога эга далиллар билан исботлаб берди. Ҳақиқатдан ҳам, янги тоилган достончилик мактаблар вакиллари репертуаридаги достон ва ермалар Булунғур, Қўрғон, Хоразм достончилик мактаблари бахшичилиидан фарқ қилишини Қодир бахши, Хушвақт бахши, Қора ва Чори бахши, Урабой бахшилар репертуарларини таҳлил қилиш орқали тадқиқ этди.

Профессор Малик Муродов ўзбек халқ оғзаки ижоди жонкуяри ва тарғиботчиси, зукко тадқиқотчиси сифатида бу соҳада ўзига муносиб ҳайкал ўрнатган деса муболаға бўлмайди. Бу заҳматкаш олимнинг халқ достонлари жанри масалаларига бағишлаб яратган "Ижод дурдоналарини излаб", "Сарчашмадан томчилар", "Ўзбек Гўрўғли достонлари", "Мадҳия", "Светоч", "Алпомиш", "Рустамхон", "Зевархон", "Хиломон", "Ҳархун достон", "Баҳром ва Гуландом", "Қоракўзойим", "Гўрўғлининг туғилиши", "Эпос", "Гороғли сокровищница души и чаяни народа" ва бошқа шу каби илмий- оммавий рисолалар фақат достон жанрига бағишлангандир.

Ўзбек фольклорида салмоқли ўринга эга жанр- эртакчилик анъаналари ҳам Малик Муродов эътиборидан четда қолмаган. Олимнинг 1980 йилдан сўнгги илмий изланишлари асосан халқ эртаклари жанрига бағишланган тадқиқот ва нашрлардан иборат. Жумладан, ўзбек фольклоршунослигида биринчилардан бўлиб, "Ўзбек халқ фантастикаси", "Жаҳон халқлари эртаклари" каби туркумларнинг ижодкори ва ташаббускори, ношири сифатида фаолият кўрсатди. "Ўзбек халқ фантастикаси" туркуми бири иккинчисидан бутунлай фарқ этувчи ўн китобдан ташкил топган бўлиб, ҳар бир тўплам ўзида салмоқли ҳажмга эга 15-17 сеҳрли эртакларни жамлаган. Яна шуниси эътиборлики, тўпламларда ўзбек эртакшунослиги масалаларига тааллуқли илмий -назарий фикрлар баён этилган Сўз боши ёки Сўнгги сўзлар ўрин олган. Халқ маданияти меросининг ўзига хос намуналари бўлган сеҳрли - фантастик эртаклар жумҳуриятимизнинг турли вилоятлари ва турли даврларда ёзиб олинганлиги, уларда "фольклоршунослик нуқтаи назаридан таҳрир"нинг камлиги, миллий урф-одатлар, турли ирим-сиримларнинг берилганлиги айниқса, сеҳр-жоду воситасида омма орзу-умидларининг акс этганлиги билан ажралиб туради. Мазкур эртаклардан ташқари бевосита эртакшунослик масалалари бўйича ҳам бир нечта илмий тадқиқот ишлари ҳам чоп этилган. "Ҳайтоахш хайллар", "Сарчашмадан томчилар" каби рисолалар халқ эртакшунослиги илмий муаммоларига бағишланган монография ха-

рактердаги тадқиқотлардир. Бу тадқиқотларда профессор Малик Му
дов бошқа ўзбек эртакшунословидан фарқли ўлароқ, илк маротаба
так айтиш жараёни, эртак ёзиб олиш вазиятлари, эртак ижроси би
боғлиқ халқ ирималари тўғрисида фикр юритганлигини мамнуният ил
қайд этиш керак.

Сўнгги йилларда халқ оғзаки ижодий меросига доир "Сояда" к
либ келаётган тарихий шахслар ҳақидаги халқ афсоналари, ривоят
ри ва асотирларига нисбатан омманинг қизиқишлари ортиши тасоди
эмас. Бинобарин, 1981 йилдан эътиборан халқ орасида эртакнай фо
ки ижод дурдоналарини ёзиб олувчи Малик Муроддек меҳнаткаш фо
лоршунослар хизмати асосида ўтмишда яшаб ўтган халқ эъзозлаган
сонлар ҳаёти, эл орасида тутган ўрнини бадиий акс эттирувчи ф
лор намуналари тез-тез нашр этиш анъанага айланди. Хусусан, Ма
Муродов томонидан ёзиб олинган Шарқ алломалари ҳақидаги афсон
ривоятлар ана шундай хайрли ишнинг бошланишига туртки бўлган
Малик Муродов томонидан тўплаб, нашр этилган "Алломалар ибрат
тўпламаи ҳақиқатан ҳам халқ маънавий меросининг ўзига хос ибр
ри, деса бўлади. Заҳматкаш олим бу соҳада ҳам изланиш ва нашр
ишларини давом эттириб, 1990-93 йиллар орасида "Асотирлар ва
воятлар", "Шарқ мифлари, нақллари, ривоятлари" каби салмоқли бў
ламларнинг юзага келишига сабабчи бўлди. Мазкур тўпламлар учун қан
кунда ҳаётни пул ва моддий бойлик билан ўлчаётганлар учун бир
дир арзимаган ҳикоялардек туюлса-да, уларнинг баҳоси яна бир
ўн йиллардан сўнг ҳақиқий қадрланади. Яъни келажак авлод ўз
боболари ким ва қандай кишилар эканлиги, улар билан бошқалар
да мақтанишларида бу китоблар ҳар қандай олтину жавоҳирлардан
баҳоси устун бўлишини ҳозирги пайтда жуда кам одамлар билади.

Малик Муродов ўзбек халқини жаҳонга танитишда бу халқка
бўлган қадриятлар - фольклор намуналаридан тортиб, турли мар
лари, урф-одатлари, халқ орасида ҳозирга қадар мавжуд анъана
тарғиб этишда куйиб-пишиб меҳнат қилмоқда. Чунончи, унинг
туркий халқлар тилидаги эртаклари, достонлари, афсона ва ри
билан бирга рус, ҳинд, хитой, форс тилларида нашр қилинган
лари, қайдлари ва турли мавзудаги ахборотлари собиқ иттифок
дан буён "Советский союз", "Ўзбекистон", "Ватандошлар", "Со
тюркология", "Қзақ эдабияти", "Ви", "24 часъ", "Ана юртдан а
гача", "Турк дунёси", "Ўзанлар саси" ва бошқа матбуот нашр

лон қилинганлигини кўрсатиш лозим. Биргина одамнинг бу даражада-
кенг масштаблиги фаолиятини фақат қадрлаш эмас, балки кўпчилик-
ўрнак қилиб ҳам кўрсатиш зарур. Профессор Малик Мурод томонидан
илган, эълон қилинган ҳамма нарсалар жуда яхши, ўткир муаммолар-
бағишланган ёки долзарб масалаларни қамраб олган, дея олмаймиз.
рок шуни унутмаслик керакки, ўз умрини, барча ҳузур-ҳаловатини
м-фанга бахшида этган одамнинг ўз касбига бўлган самимий муноса-
тини, фидоийлигини алоҳида кўрсатиш, асосий мақсадимиздир. Зеро,
ндай олимлар борки, ҳукумат томонидан бериладиган ҳужжатларга
а бўлгач ўзининг инсон фарзанди, фан одами эканлигини унутиб
иб, такаббурлик йўлига ўтадилар ва бутун кучини илмийфан йўлига
ас, аллақандай бачкана нарсаларга, бировларни камситиш, кишилар
гини "қаклаш", ўзидан бошқанинг "ўсмаслигига" интилиб яшайдилар.
лик Муродов каби умрининг салмоқли довонига етишган бундай
кимлар ўзбеклар орасида анчагина, лекин халқимиз умумий сонига
нисбатан жуда ҳам озчиликни ташкил қилишини ҳисобга олиб, ибратларга
ўла умр мазмунини кўпчиликка намойиш этиш, фақат савол ишдир.
ҳқса, маънавий бузилиш кучайган бир шароитда халқнинг энг илғор
такчи қисми ҳисобланган зиёлилар орасида ҳам худбинлик, манманлик,
арафкашлик, ички қоралик, кўраолмаслик каби иллатлар кучайиб кети-
и мумкин. Биргина Малик Муроддек олимлар баҳонасида ўз умрини ўз-
ек фани, маданиятига бағишлаган алломалар ҳақида тушунча бериш,
лар меҳнатини холис баҳолаш ва халқнинг халқ бўлиши, миллатнинг
иллат сифатида ўзини намоён қилишида бундай кишилар қай тарзда
охнат қилишларини кўрсатиш, ҳозирги шароитда ҳар қачонгидагидан
ам муҳимроқ иш ҳисобланади. Чунки ўзбекнинг ўзбек сифатида фахрла-
нишини унинг алломалари-ю, уруғ сардаалари, давлат арбоблари билан
белгиланишини дунё тарихи ҳам исбот қила олади.

Профессор Малик Муродов ўзининг қирқ йилга яқин илмий-ижодий
фаолиятини фақат илм-фан дунёси ва унинг ходимлари учун бағишлама-
ган. У илмдан чиқадиган хулоса ва якунлардан ҳаётда фойдаланиш
учун ҳам интилиб яшайдиган олимдир. Буни Малик ака меҳнат қиладиган
ган маданият институти ўқув жараёни, ўқув-услубияти ишларида олим
ва унинг ҳамкасблари томонидан ишлаб чиқилган турли методик тавсия-
номалар, ўқув программалари, қўлланмалари воситасида ҳам кўриш
мумкин. "Ўзбек болалар адабиёти" ўқув программаси, тавсияномаси,
"Болалар адабиёти танқидчилиги ва адабиётшунослиги" ўқув програм-
маси, "Болалар билан ишлаш" программаси, "Болалар фольклори", ўқув

Хулоса қилиб, айтганда, макон унсури халқ эртаклари, достонлари ва бошқа эпик жанрлари хусусиятларини белгилашда ўзига хос детал вазифасини бажаради.

Босмахонага топширилди 12.09.93й.
Босишга рухсат этилди 11.09.93й.
Буюртма 76 Адади 100 нусха.
Тошкент КФД да чоп этилди.